

Gospodar in gospodinja

LETO 1934

19. SEPTEMBRA

STEV. 38

O dalijah ali georginah

Dandanašnji se svet ne ravna po modi samo v obleki, v pohištvu, v stavbah itd., ampak tudi v vrtnarstvu. Včasih so bili moderni nageljni, potem vrtnice, pa zopet kakteje itd. Danes so po vsem svetu v modi dalije ali georgine. Ko bi mogli pogledati po širnem svetu, pa bi težko našli vrt, kjer bi ne bilo nobene dalije. Videli pa bi mnogo obširnih nasadov te rastline, mimo katerih ne bi mogli, ne da bi postali in občudovali orjaško cvetje v nešteti oblikah in v bajno lepih barvah.

Skoro je ni cvetlice, ki bi si bila pridobila tako veljavo in toliko ljubiteljev, kakor dalija. Najdemo jo na preprostem vrtu poleg kmetijske hiše v najbolj oddaljeni gorski vasi, odkazano ji je pa tudi odlično mesto v najbolj razkošnih parkih velikih mest. Zaradi dolgotrajnega bujnega cvetja, ki narašča v vedni večji meri do pozne jesenske slane, se ne more meriti z njo nobena druga cvetlica. Odlikuje se pa tudi po neverjetno lepih barvah in oblikah cvetja in po skromnosti pri gojitvi.

Septembra meseca dalije najlepše cveto. Zato je vprav sedaj najugodnejša prilika, da opozorimo naše gospodinje in dekleta po kmetih na to cvetlico, ki je glede nege tako preprosta kakor nobena druga in zaradi svoje izredne lepote vredna, da bi jo gojili prav povsod.

Letos je minulo ravno 150 let, ko je botanik Cervantes našel v Mehiki pramatere naše sedanje georgine in jo prinesel v Evropo. Na čast Andreju Dalu jo je imenoval dalijo. Vrtnarjem se je tako priljubila, da so iz prvotne preproste sorte vzgojili stotine novih sort v najrazličnejših oblikah in barvah. Zlasti v zadnjih desetletjih so vzgojili toliko novih in čez vse pričakovanje lepih

sort, da je število naraslo skoro na tisoče sort. Samo ljubljanski gojitelji in ljubitelji dalij goje v svojih vrtovih več sto sort, izmed katerih je mnogo krasnih, vsega občudovanja vrednih sort. S temi krasoticami se nikakor ne morejo meriti georgine starega tipa, kakor jih vidimo še pogosto po kmetijskih vrtovih. Največ novih dalij so vzgojili Američani, Angleži, Francozi in Nemci. Zato imajo te novosti tuja imena, ki delajo ljubiteljem vsaj izpočetka mnogo preglavice.

Dadanese so v modi zlasti tri zvrsti dalij in sicer: drobnocvetne pomponke, kaktovke ali zlahne dalije in velikocvetne hibridke ali okrasne dalije.

Pomponke so najmanj razširjene, dasi jako ljubke stvarice. Uporabljajo jih za šopke in vence. Dobe se v raznih čistih in mešanih barvah. Bela: Grethen Heine;¹ oranžnorumena: elektros; lila: pujr lev in useful; žvepleno rumena: fešen in še mnogo drugih.

Kaktovke imajo posebno lep, nekatere tudi zelo velik cvet s sesukanimi cvetnimi lističi, ki štrle na vse strani skoro v obliki krogle. Zelo krasne so: Andreas Hofer (rožnata z rumenkasto sredino), zlato solnce (zlatorumena), Jelov Kin (rumena), Portos (vijoličasta), Siskijn (temnorožnata), Kismet (temnokrvavo rdeča), Veltfriden (bela) in še mnogo drugih.

Najlepše so pa brez dvoma velikocvetne hibridke. Prvi cveti nekaterih sort dosežejo 25—30 cm v premeru. Izmed osemdeset lepih najnovejših sort je tu odbranih samo 23 najlepših Bele: Adler (orel); Margareta Vodrov; Vilzon; — rožnate: Delis, Grete Berger;

¹ Imena so pisana tako kakor se izgovarjajo.

— rdeče: Ilajt glori, Izlam Petroul, Prajd of Kalifornia, Mec Doneld, bordo, Gertrude Link, Džerziz Bijken; — rumene: Žan Kovel, Amun Ra, Berengaria, Kuron dor (zlata krona), Hoes Liht; — oranžna: Prajd of San Francisko; — vijoličaste: Sančikens monark, Mrs. I. de Varner, Elinor Vanderver, diktator, Bauers Vunder.

Iz naštetih sort si vsakdo lahko izbere, kar mu najbolj prija. Seveda razvjen ljubitelj s tem izborom ne bo zadovoljen. Segal bo vedno po novih sortah, ki so pa razmeroma drage.

Dalje se razmnožujejo z gomolji, ki jih vzamemo iz zemlje oktobra meseca, ko je slana zamorila zelenje. Spravimo jih na suhem prostoru, kjer ne zmrzuje. Jako dobro se gomolji ohranijo čez zimo, tisto jih najprej dobro posušimo, potem

pa vložimo v suh šotni zdrob. Gomolje sadimo aprila meseca, prilično takrat kakor krompir. Maja meseca pa razmnožujemo dalje z potaknjenci. Iz zdravega gomolja požene navadno po več pogankov. Razen enega ali dveh vse druge potrgamo tik pri gomolju in jih potaknemo kar na prsto v dobro vrtno zemljo. V 3—4 tednih se ukorenijo in v 2—3 mesecih cveto. Do jeseni zrastejo potaknjenci v orjaške rastline s krasnim cvetjem in s popolnoma razvitimi gomolji.

Georgine ljubijo močno, zelo pregojeno in globoko obdelano zemljo. Zelo hvaležne so za gnojnico. Vsaka rastlina potrebuje močan kol, kamor jo večkrat privežemo, sicer jih podira vihar, zlasti proti jeseni, ko se razbohotajo v ogromne grme. H.

Bolezni na žitu

Vsako leto opažamo na žitu bolezni, ki v večji ali manjši meri zmanjšajo pridelek zrnja. Če je vreme za njih razvoj ugodno, napravijo večjo škodo in mnogokrat smo proti njim brez moči. So pa med njimi take, ki se razširjajo po trosih glivic, in pri teh lahko omejimo njih škodljivo delovanje, če z razkuževalnimi sredstvi uničimo te trose. To razkuževanje je pa uspešno samo pri tistih glivičnih boleznih, čijih trosi se držijo semenskega zrna, torej pri katerih se bolezen prenaša s semenjem na bodoče rastline.

Razkuževalna sredstva uporabljamo za namakanje ali prašenje pri naslednjih žitnih boleznih: smrdljiva ali trda snet na pšenici, pokrita snet na ječmenu, prašnata snet na ovsu, snežena plesen rži, progasta žitna rja in nekatere druge manj važne.

Ne moremo pa uničiti njim slične sneti, kakor so: prašnata snet na pšenici in na ječmenu, zato, ker se te bolezni ne razširjajo s trosi potom semenja, ampak čisto na drug način. Pri prašnatih sneti se vrši raznašanje trosov in okuženje že ob cvetju, torej drugače kakor pri smrdljivi sneti. Te

bolezni zatiramo le na ta način, da najprej seme namakamo toliko časa v mrzli vodi, da se napne, potem ga pa za kratek čas potopimo v vročo vodo od 50—54 stopinj Celzija. Tako razkuževanje je pa uspešno le, če ga natančno izvedemo. Proti žitnim rjam pa do sedaj ne poznamo sredstev.

Smrdljiva pšenična snet lahko znatno zmanjša pridelek žita in pokvari kakovost mlevskega bjača. Pri mlatvi ali pri pretresavanju žita se snetjava zrna razpočijo in njih črni smrdljivi prah se razširi okrog in se oprime zdravega zrnja. Ta prah so trosi ali glivično seme. Če posejemo tako okuženo pšenico, vskali z zrnjem vred tudi tros, ki prodre v mlado klicco, se v njej razvije do klasa in dostavka ploda. V nastalem zrnu se glivica sneti razraste in izpremeni škrobno notranjost v kup črnega prahu — trose. Ob ugodni priliki se ta bolezen širi, zavzame vedno večji obseg, dokler ne postane pšenica popolnoma nerabna za nadaljnjo setev.

Trosi smrdljive sneti pridejo na njivo lahko tudi z gnojem, v katerem je slama snetljivega žita, ter okužijo dru-

gace zdravo zemljo. Zato se ne smemo čuditi, če postane pšenica snetjava, četudi smo sejali zdravo seme, ki ga pa nismo razkužili. Razkuženo seme prečči tudi v zemlji trosom, da ne morejo napasti zdravega zrna. Zato je nujno potrebno, da vso semensko pšenico namakamo ali opravimo, četudi izgleda zdrava.

Prašnata snet na ovsu je pri nas redna prikazen, tako da je malokatera njiva brez nje; včasih uniči precejšen del pridelka. In vendar se da ta snet popolnoma odpraviti, če namakamo oves dve uri v četrtdstotni raztopini uspušuna. Prašnata snet se pojavlja, ko poganja oves latje in se širi ves čas med evetjem. Včasih so napadeni vsi klaski enega leta. Veter raznaša trose ves čas evetenja in še ko začne tvoriti zrnje. Trosi, ki dospejo na zdravo evetje, ne okužijo pestiča, ampak ostanejo zunaj med zrnjem in plevo, ki ovseno zrnje trdno obdaja. Ako jih pa veter prinese pozneje, se oprimejo zunanje pleve. Iz tega razloga učinkuje tu zlasti namakanje z uskulunom, ki je bolj učinkovito kot prašenje.

Snežena plesen žita je tudi pojav, ki ga opazimo večkrat na ozimnih žitih, zlasti na rži, ko spomladi skopni sneg. Pri tej bolezni izgleda žito prepreženo z nekako žlemasto pajčevino sive ali sivordeče barve. Ta obstoji iz podgobja glivic snežene plesni in se razprostira po listih žita, ki ga končno umori. Tudi to bolezen zatiramo z namakanjem ali prašenjem. Glivica se zlasti močno razpase, ako sneg dolgo leži in nastanejo med snežno odejo in zemljo prazni prostori, v katerih zastajata vlaga in vlažni zrak. Ako po skopnelem snegu nastopi sončno in suho vreme, izgine kmalu ta njtkaista prevlaka, ker radi premajhne vlažnosti glivica ne more več uspevati. Čim bolj polagoma sneg skopneva, tem bolj se gliva širi, tem več škode napravi. Napadene rastline zgrijejo in na njihvah se pojavijo prazne lise. Večkrat je škoda tako velika, da je treba njivo preorati in nanovo zasejati. Tudi pri tej bolezni se rastline okužijo deloma

potom zrnja, deloma naravnost iz zemlje. Zato je razkuževanje na videz zdravega semena tudi tu na mestu.

Progasta rja na ječmenu se pojavlja tako-le: Na listih in bilkah se napravijo podolgsti rjavordeči kupčki, ki so nekoliko privzdignjeni nad površino. V teh kupčkih se tvori nitevje, ki proizvajajo **poletne trove**. Če pridejo ti na vlažen list ali steblo, izkale v nekaj urah, in čez nekaj dni se pojavijo tudi tam značilni rjasti kupčki. Kakšna dva tedna potem se začno tvoriti kupčki **zimskih trosov**, ki se nakopičijo na listih in steblih in imajo obliko ozkih, podolgstih črnih prog. Po tej obliki imenujemo to rjo progasto. Zimski trosi prezimijo navadno v zemlji, kamor pridejo navadno z gnojem ali semenjem, in kale spomladi, ako je zrak dosti vlažen in topel. Zgodi se, da se ta rja tako močno razpase, da napade večo klasje, ki ostane zakrnjeno, ali pa, če nastavi zrnje, ostane to drobno in nerazvito. Tudi ta bolezen se da vsaj deloma omejiti z namakanjem ali prašenjem.

Razen tu navedenih bolezni na žitih, so še razne druge, ki se jih ubranimo ali vsaj zmanjšamo po njih povzročeno škodo z uporabo razkuževalnih sredstev. Teh je pa zelo mnogo, kajti v zadnjih letih so se razne kemične tvornice naravnost kosale, katera bo dala v promet več različnih strupov boljše ali slabše kakovosti. Tu hočemo navesti samo ona, ki so se po dolgoletni uporabi izkazala kot zanesljiva. To so modra galica, uspušun, porzol in tilantin. Katero izmed teh je najboljšo, je težko reči; učinkovita so vsa, le pravilno jih je treba uporabiti. Modra galica je pri nas že dolgo let znano sredstvo za namakanje pšenice: v polodstotni galični raztopini se seme namaka 12 ur. Uspulun, porzol in tilantin prihajajo v promet deloma kot tekočina v steklenicah, deloma v zavitkih kot prah za prašenje. Vsaki steklenici, oziroma vsakemu zavitku je pridjano natančno navodilo o uporabi.

Načinov razkuževanja imamo dvoje: namakanje in prašenje. Prvotno je

bilo v navadi samo namakanje semenkega žita v razkužilu. V natančno določeno raztopino razkužila se usipa semensko žito tako, da se omoči vsako zrno in se pusti v njej določeno dobo. Strupena tekočina uniči trosi, ki so na zrnju, ne da bi škodovala kaljivosti žita. Potem se seme izveče iz razkužila, se razproste in osuši ter poseje. V novejšem času se pa vedno bolj uporablja prašenje, pri čemer se žito oprashi s strupenimi praški. Ta suha sredstva so boljše od raztopin, zlasti ker je njih uporaba enostavnejša, manj zamudna in radi nepredvidnosti ne moremo škodovati kalivosti semena. Žita ni treba sušiti in se to prašenje izvaja lahko tudi na polju. Pri tem pride zrno v zemljo, oprášeno s strupenim praškom.

V zemeljski vlagi se ta praš raztopi in obda zrno s strupeno raztopino, ki zamori glivične trosi na njem in prepreči, da ne morejo taki trosi in druge bolezenske kali iz zemlje do njega. Zato smatramo dandanes prašenje za bolj učinkovito kot namakanje.

V današnji težki dobi mora kmet uporabljati vsa sredstva, da zmanjša škodo po ujmah na svoji zemlji, in skušati pridelati kolikor mogoče zdravo, kleno žito. K temu mu pripomore razen skrbnega obdelovanja in pravilnega gnojenja zemlje ter umnega oskrbovanja rastlin tudi setev popolnoma zdravega semena, ki ga mora pripraviti tako, da se niti v zemlji ne more okužiti s kakšno glivično boleznijo. L.

Kaj pa, če primanjkuje krme za zimsko krmljenje

V proračunskem primeru za zimsko krmljenje goveje živine, ki je bil priobčen v številki 37 »Gosposdarja in gospodinja« dne 12. t. m., so vsa obsežna krmila, pred vsem seno, zadostovala za prekrmljenje vse goveje živine čez zimo. Marsikomu pa bo tudi letos primanjkovala krma za zimo radi suše, poplave ali kakšnega drugega vzroka.

Od obsežnih krmil, med katera prištevamo pred vsem vse vrste sena, otavo in slamo, je najbolj odvisno zimsko krmljenje, ker brez njih ne moremo uspešno krmiti ne goveje živine in ne konj. Povprečno lahko računamo, da potrebuje velika živina (500 kg žive teže) najmanj 6 kg obsežnih krmil (sena, slame) na dan. Tudi če bi imeli toliko sočnih krmil (krmske pese, repe, korenja) in toliko močnih krmil (otrobov, oljnih tropin, žitnega zrnja itd.), da bi dobivala živina s pokladanjem istih več ko dovolj redilnih snovi, bi se brez omenjene najnižje količine obsežnih krmil ne nasitila, bi trpela lakoto in bi polagoma zbolela in končno celo poginila. Ako pa dobijo živali poleg obilih močnih krmil vsaj 6 kg obsežnih krmil na dan in glavo,

potem je mogoče, da ohranijo svojo živo težo in so lahko tudi donosne.

Kakor smo že zadnjič navedli, traja zimsko krmljenje živine okrog 200 dni. Potemtakem je potrebno za vsako veliko govejo živino najmanj $200 \times 6 = 1200$ kg ali 12 stotov obsežnih krmil. Ako n. pr. znaša pridelek obsežnih krmil 7400 kg in imamo 9 glav velike živine, bo omenjena množina obsežnih krmil zadostovala le za 6 glav. To število dobimo, če delimo množino vseh obsežnih krmil z množino obsežnih krmil, ki jo neobhodno potrebuje ena glava živine za zimsko krmljenje ($7400 : 1200 = 6$). Torej je mogoče obdržati čez zimo z ozirom na količino obsežnih krmil v našem primeru le 6 glav goveje živine in nič več. Ako bi hoteli prerediti preko zime vseh 9 glav, potem bi trpele vse te živali veliko pomanjkanje ali pa bi morali v izogib temu dokupiti primanjkujočo obsežno krmo. Dokup obsežnih krmil pa je umesten le tedaj če so ista zelo poceni ali pa če so v hlevu tako dragocene živali, da bi bila vsa plemenska reja živine tega ali onega živinorejca ogrožena vsled prisilne prodaje.

Ravnati pa se moramo tukaj pred vsem po pravilu, da je vedno boljše prekrmiti čez zimo raje malo glav živine, toda te dobro, nego veliko glav slabo in pičlo. V našem primeru bi bilo treba odprodati najmanj tri glave velike živine. Ako se odločimo za prodajo, potem odberimo in odprodajmo izmed vseh živali v hlevu one, ki so najslabše za pleme in donos. Tudi nam kaže pred vsem odprodati odvišno vprežno živino, ki jo lahko pogrešamo čez zimo. Z odprodajo izločenih ali odvišnih živali ne odlašajmo preveč in jih odprodajmo še pred zimo. Čimprej se to zgodi, tem boljše je, da bomo ostale živali lažje in boljše prekrmili do spomladi. Le slabo rejene bi morda kazalo takoj še nekoliko spitati z dobro jesensko pašo, z odpadlim sadjem in svežimi sadnimi tropinami, krmsko peso ali krompirjem ter vsakovrstnim žitnim zrnjem, ako so taka krmila na razpolago in jih lahko pokrmimo brez posebne škode in ne v škodo ostali živini. Izločene živali je treba čimprej spečati tudi zategadelj, da pridemo do gotovine, s katero si lahko nabavimo močna krmila.

Dokupiti pa moramo toliko močnih, da lahko vsa pridelana krmila — seno, slamo, krmsko peso itd. dobro izrabimo. Šest kilogramov obsežne krme na dan in glavo, pa naj bi bilo to tudi samo najboljše seno, ne zadostuje ali komaj zadostuje za preživljanje živali. Zato je brezpogojno dokup močnih krmil potreben. Kdor pa si ne misli nabaviti močnih krmil, tak ne sme računati samo z najnižjo količino 6 kg obsežnih krmil na glavo in dan, temveč mora to količino zvišati vsaj na dnevni 10 do 12 kg za glavo, da mu živina ne propade. Dokupiti bi moral še primanjkuječe seno ali pa znižati število glav živine še za toliko, da bi prišlo na končno preostale živali vsej 10 do 12 kg obsežne krme na dan in glavo. Kdor pa se odloči za nabavo močnih krmil, naj kupi pred vsem, ako le mogoče skupno s svojimi sosedi, oljne tropine, ki so najcenejše med vsemi močnimi krmili. Zlasti so umestne oljne tropine (orehove tropine, bučnične tropine itd.), ako tvori slama večidel obsežne

krme in dobiva živina poleg te tudi obilo krmne pese ali drugih sočnih krmil. Čim manj sočnih krmil in čim več boljšega sena dobiva živina, tem bolj lahko krmimo poleg oljnih tropin še žitni zдроб, pred vsem ječmenov zдроб. Pri krmljenju in nabavi močnih krmil je treba upoštevati to, da so beljakovine najcenejše v oljnih tropinah, skrobne vrednote pa v žitnem zrnju, ječmenu in koruzi. Otrobi so pred vsem beljakovinsto krmilo in so v primeri z oljnimi tropinami zelo dragi.

Seno dokupimo le tedaj, če smo si že nabavili močna krmila v takšni količini, kolikor so potrebna za popolnitev obsežnih krmil, ali pa v prej navedenih slučajih. Dokupovati slamo mesto sena ne kaže, vsaj ne pri današnjih cenah. Cene slame so v primeri s cenami sena pri nas visoke. V slami imamo največ le sirovo vlakno, v tem ko je v količjak dobrem senu tudi mnogo več redilnih snovi nego v goli slami. Uporabimo torej pri pomanjkanju sena le doma pridelano slamo in dokupimo si raje seno. P.

P o p r a v e k. V spisu pod naslovom »Proračun krme za zimsko krmljenje goveje živine«, ki je bil priobčen na tem mestu v številki 37 »Gospodarja in gospodinje«, čitaj prav: »Največkrat imajo senene kope obliko kocke, kvadra ali prizme« in ne: »Največkrat imajo senene kope obliko kocke, kvadrata ali prizme«.

g Tržišče fižola. Cene fižolu so v porastu. Letina je letos kazala zelo ugodno, da je bilo pričakovati rekordnega pridelka. Toda avgustovo deževje je uničilo več kot tretjino fižola na polju, ponekod je povodenj, po drugod toča pobrala še ostalo. Tudi v drugih državah je pridelak slab, zato je povpraševanje po našem fižolu zelo živahno. Banaški beli fižol je poskočil na 145 Din za 100 Din, vendar je dovoz malenkosten, ker producenti pričakujejo še nadalje zvišanje cen. V Sloveniji plačujejo na kmetih mandalon in ribničan po 2 do 2.10 Din kg, kakor je pač kakovost. Po teh vrstah je precej povpraševanja iz inozemstva, zato ni računati s padcem cen.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Gospodinja in pohištvo

Zadnje čase imamo pogosto priliko, da si ogledamo razne razstave, na katerih tudi ne manjka težkega, bleščečega se pohištva vseh vrst. Ker se pa ne zavedamo vedno prav jašno, kaj odgovarja našim razmeram in kaj res potrebujemo, nas obilna izbira prav lahko zavede, da kupimo kaj hitro za naše stanovanje nekaj nepraktičnega ali celo nepotrebne- ga. Ker ima pa gospodinja največ stika s pohištvom, s tem stalnim človeškim spremljevalcem, mora tudi vedeti, kakšen je njegov pravi namen in kdaj temu namenu ustreza.

Sedaj sicer niso časi, da bi si nabavljali novo pohištvo; vendar je še dosti mladih gospodinj, ki si nanovo urejujejo svoj dom, in tem veljajo sledeča pojasnila in nasveti.

Pohištvo se je razvilo iz potrebe, da pomaga človeku do lažjega in udobnejšega življenja v stanovanju. Edini njegov namen je torej, da služi človeku, t. j. da mu napravlja stanovanje prijetnejše, delo lažje in počitek udobnejši, dokler uporabljamo samo malo stanovanjske opreme, ter samo tiste predmete, ki jih v naših razmerah res potrebujemo, dotej nam je pohištvo res to, kar nam mora biti. Kakor hitro pa smo se z njim pravočasno zažrtili, ali ako smo si naprtili kaj takega, kar ne ustreza velikosti našega stanovanja, niš potrebam stanovalcev, težej se počuje pohištvo v drugačni inšči. V razmeroma majhnem, s pohištvom natisnjenem stanovanju kaj kmalu občutimo njegove slabe strani. Obilica pohištva v katerikoli prostoru nas utesti tako, da ne moremo več svobodno gibati; v takem prostoru se počutimo tako, kakor v obleki, ki nam je pretesna, katero smo že prerasli. V prenapolnjenem stanovanju ne služi več pohištvo svojemu gospodarju ali gospodinja, ampak obratno: gospodinja postane hote ali nehoté njegov pokorni

suženj. Vsak kos oprave zahteva namreč brezpogojno svoj prostor, zahteva, da se ga ogibamo, ga snažimo in negujemo. Z udobnostjo je v takem stanovanju pri kraju. Človek postane suženj svoje okolice, t. j. pohištva, ki ga obdaja in oklepa od vseh strani tako, da ostane stanovalcu samemu kaj malo prostora.

(Bomo nadaljevali.)

KUHINJA

Vsukanec z gobami. Gobe zrežemo na tanke rezine, potem jih poparim in osvežim z mrzlo vodo. Kuhati jih dam v vrelo slano vodo. Za vsak liter vode je treba debelo pest zrezanih gob. Ko so nekaj časa vrele, jim pridenem vsukanca narejenega z jajcem. Za vsak liter tekočine dve pesti svaljkov. Ko jed kakih deset minut vre, ji pridenem prežganje, ki naj bo redko in svetlorumeno. Ko še prevre, je jed kot juha pripravljena za na mizo. Jed tudi lahko ckisam.

Dunajski šartelj. Petnajst dkg kuhanega masla mešam toliko časa, da se speni. Ko je spenjeno, pridevam polograma štiri rumenjake in osem dkg sladkorja z limoninim duhom. Ta duh pridobim s tem, da koščke sladkorja drgnem ob limono. Odrgnjene koščke zribam ali starem, ter pridenem testu. Za to množino rabim pet in dvajset dkg presjane in segrete moke. Tretjino te moke primešam tekočini, nato tri dkg vzhajane kvasa, dve žlici sladke smetane, ostalo moko in sneg iz dveh beljakov. Testo prav temeljito stepem, pokrijem s snažno ruto, ter pustim, da testo vzide. Vzhajano testo stresem v pomazano in z drobtinami ali z narezanimi mandlji potreseno obliko. Ko vlijem polovico testa, potresem z zbranimi in opranimi rozinami. Nato stresem še drugo polovico testa. Po vrhu nasteljem še rozin. Posodo postavim na toplo, da zopet vzide. Šartelj pečem počasi eno uro. Pečenega stresem na sito. Potresem še toplega s sladkorjem in pustim, da se na toplem ohladi.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Mariborski živinski sejem 11. septembra. Ta sejem je bil srednje živahen; prigon je znašal: 14 konj, 15 bikov, 124 volov, 370 krav in 18 telet, skupaj 541 glav. Cene za 1 kg žive teže so bile: debeli voli 3—3.75 Din, poldebili 2—2.50 Din, voli za delo 3—3.25 Din, biki za klanje 2.50—3 Din, klavne krave debele 2.50—3 Din, plemenske krave 2—2.50 Din, krave za klobasarje 1.50—2 Din, molzne krave 2.50—3 Din, breje krave 2.50—3 Din, mlada živina 3—4 Din, teleta 4—4.50 Din. Kupčija je bila precej živahna in je bilo prodanih 352 glav. — Mesne cene: volovsko meso I. vrste kg 8—10 Din, II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 5—6 Din, telečje meso I. vrste 8—12 Din, II. vrste 5—8 Din, svinjsko meso sveže 10 do 15 Din.

g Ptujski živinski sejem. Zadnji konjski in goveji sejem je bil primeroma dobro založen in tudi kupčija je bila živahna. Prignali so 136 konj, 150 bikov in volov ter 271 krav in telic, skupaj 557 glav. Cene so nekoliko padle za kilogram žive teže: voli in biki 2.50 do 3.75 Din, krave in telice 2—3 Din; konji komad po kakovosti od 650 do 2750 Din.

g Ptujski prašičji sejem. Ta sejem je bil izredno dobro založen, kajti pripeljali so nanj 293 svinj in 232 prašičev za rejo, skupaj 525 glav. Kupčija pa je bila zelo slaba, kajti prodanih je bilo komaj 95 živali. Cene za 1 kg žive teže so bile: debeli prašiči po 6 do 7 Din, pršutarji 5—6 Din, plemenski prašiči 200—600 Din komad, pujski 6—12 tednov stari, so dosegli po kakovosti 80—190 Din kos.

g Mariborski prašičji sejem 14. septembra je bil dobro založen, toda kupčija je bila slaba. Od 503 pripeljanih prašičev je bilo prodanih le 81 glav. Cene so bile sledeče: mladi prašiči 5 do 6 tednov stari kos 50—80 Din, 7—9 tednov stari 100—120 Din, 3—4 mesece

stari 160—200 Din, 5—7 mesecev 250 do 300 Din, 8—10 mesecev 350—450 Din, 1 leto stari 500—600 Din. 1 kg žive teže 6.50—7 Din, mrtve teže 8.50—10.50 Din.

CENE

g Žitni trg. Položaj na žitnem trgu je neizpremenjen. Pšenica. Zaradi obiranja koruze so dovozi slabi, vendar dostavljajo kmetje svoje blago do 40 km daleč do vode Tise, Donave in kanala, samo da dosežejo boljšo ceno. Mlini so začeli nekoliko nakupovati in tudi Priv. izvozna družba za izvoz na sever. Vsled slabih ponudb se gibljejo cene med 110 in 120 Din za 100 kg po postaji in kakovosti. Kakšen bo razvoj cen pšenice v bodoče, zavisi od izvoza in prometa s koruzo. Cene moke so mlini zvišali na 200 do 215 Din za 100 kg. — Koruza nima še ustaljenih cen. Trenutno so govori o sledečih cenah: umetno sušena za september, oktober, november 85 Din za 100 Din, času primerno suha za november in december 70 Din nakladalna postaja. Prihodnji teden bodo začele obratovati skoro vse sušilnice in bomo kmalu dobili blago za izvoz.

g Lesno tržišče. Lesna kupčija ni živahna, pa se vendar nekofiko giblje. Povpraševanje po tramičih (filerjih) je precejšnje, četudi je sezona zanje že minula. Cene so še vedno stalne. — Za izvoz v Levanto iščejo impregnirano jelovino, toda le III. in IV. vrste. Vsled konkurence iz Bosne in Gorskoga kotarja pa naša slovenska produkcija ne pride v poštev. — Bukovine se proda le tu pa tam kak vagon, in sicer suho obrobjeno blago, v splošnem je pa le malo povpraševanja. — Išče se pa lep oreh, jesen in javor, zgolj suho blago I. in II. kakovosti. — Po drvah je precej povpraševanja. Cene se sicer še niso popravile, izgleda pa, da se bodo kmalu, posebno ker blaga primanjkuje. Za oglje je precej zanimanja.

PRAVNI NASVETI

Kazen radi izvrševanja kočijaškega obrta. D. L. Iz razsodbe je razvidno, da ste kaznovani radi neupravičenega izvrševanja kočijaškega obrta. Oblast je pač v tem, da ste proti plačilu dovažali moko, videla izvrševanje kočijaškega obrta in ker niste imeli dovoljenja za prevažanje, vas je kaznovala. Ker sami priznate, da ste dovažali moko in ste računali voznine, se ne kaže dalje pritoževati.

Klet ob sosedovi meji. S. J. K. Ob sosedovi meji nameravate zgraditi klet, čemur se pa sosed upira, češ da morate 4 metre proč od meje. Ali je to potrebno? — Če sosedu ne boste zgraditvijo kleti kratili kakšnih služnostnih pravic (n. pr. hoje, vožnje, ki jih morda ima na vašem svetu in če boste klet tako utrdili, da se ne bo mogla s sosedove strani zemlja vdirati, pač ni razlogov za to, da bi morali klet postaviti 4 metre od meje. Svetujemo vam, da si za zgraditev kleti izposlujete dovoljenje občine.

Dolg v gostilni. V. I. S. — Od leta 1952 do leta 1954 so napravili nekateri ljudje dolg v Vaši gostilni. Takrat, ko so pili, so obljubili, da bodo plačali svoj dolg prihodnjo nedeljo. Vendar ti gostje niso več prišli v Vašo gostilno. Ko ste jih opomnili na plačilo, so Vam pa sploh zamikali, da so Vam ostali kdaj kaj dolžni na pijači. Ker ste takrat tem gostom zapupali, sploh niste zapisali sebi datum, kdaj da ste jim dali na up vino. Vprašate, če lahko ta dolg iztožite. — Čeprav nimate zapisan dan, kdaj ste pijačo dali na up, vseeno lahko te terjatve iztožite. V tožbi boste pač navedli približno čas, kdaj da je to bilo. Glavno je, da od tedaj še niso pretekla tri leta, ker le v tem slučaju ne bi mogli več iztožiti dolga. Drugič bodite previdni in dajte pijačo le za gotov denar, ne pa na up.

Kravja kupčija. J. M. V. — Pred dve-ma mesecema ste kupili kravo. Prodajalec je zatrjeval, da je krava zdrava, da se pa ne more oteliti in da je krava za mesarja. Tekom dveh mesecev, odkar imate sedaj kravo, jo je že trikrat vrgla božjast. Vprašate, če lahko radi tega razderete kupčijo, ker se je izkazalo, da krava ni zdrava. — Prodajalec Vam je pač dosti jasno povedal, da je krava za mesarja, torej, da ima gotove hibe, ki jo onesposobijo za pleme. Po našem mnenju ne morete sedaj radi te hibe (božjasti) zahtevati razrušitev kupčije. Če Vas prodajalec ne bi opozoril, da je krava »za mesarja«, ampak bi zatrjeval, da je popolnoma zdrava, potem bi morali takoj,

ko ste opazili prvi napad božjasti, o tem obvestiti prodajalca. V tožbi radi razrušitve pogodbe bi morali po izvedenih dokazati, da je krava bila že pred prodajo božjastna in da se ni bolezen šele pri Vas pojavila.

Prodano seno. M. K. N. R. — Prodali ste štirim posestnikom skupaj cel semik sena. Ker ni bilo mogoče sena pretehtati, ste se pogodili počez za 620 Din. Plačilo bi Vam imel izročiti eden izmed kupcev tekom osmih dni po prevzemu sena. Seno so prevzeli in uporabili. Plačali so le deloma dogovorjeno kupnino, češ, da ni bilo toliko sena, kakor so mislili, tako da so Vam dolžni še vedno 300 Din. — Pravico imate, da vse štiri posestnike nerazdelno tožite na plačilo ostanka kupnine. Samovoljno kupci ne morejo znižati dogovorjene kupnine. Predno jih tožite, dajte jih povabiti na pečat na sodišče da ne bo še tožbenih stroškov.

Veljavna ali razveljavljena pogodba? J. C. O. — Kupili ste parcelo, ki je bila solastnina zakonskega para, za vsoto 7000 Din. Izplačali ste na roke moža 3000 Din, ostanek ste se obvezali plačati v roku od 2 mesecev po podpisu pogodbe. Po podpisu pogodbe po prodajalcih na sodišču ste šli pogledat v zeml. knjigo, če res obstoji po prodajalcih zatrjevan vknjiženi dolg v znesku 1500 Din. V svoje presenečenje ste zvedeli, da je vknjiženega dolga 20.000 Din in sicer na ženini polovici 900 Din, ostalo pa na moževi polovici. Napravili ste novo pogodbo z ženo za njeno polovico in sicer ste dali 1000 Din, dočim je mož obdržal prejetih 3000 Din in Vam ustmeno zagotovil, da Vam zato prepustja popolno uživanje svoje polovice, dokler ne bo njegova polovica na dražbi prodana. To je trajalo dve leti. Sedaj pa Vam je mož prepovedal nadaljnje uživanje, češ, da bo svojo polovico dal drugemu v najem. Vprašate, če lahko zahtevate provačilo njemu izplačanih 3000 D. — Stvar je postala zapletena, ker niste takoj postopali kakor je bilo treba. Čim ste v zemljiški knjigi videli obremenitev od 20.000 Din namesto zatrjevanih 1500 Din, bi morali takoj zahtevati razrušitev pogodbe in povračilo možu izplačanih 3000 Din. Važno je torej, kako sta se ustmeno dogovorila glede vračunanja nepovrnjenih 3000 Din. Ta dogovor — če sta ga imela — veže oba in ga ne more eden sam menjati. Ker je ženina polovica prepisana na Vas, sporazumite se z njenim možem vsaj v tem, da parcelo v naravi razdelite na dvoje, tako da boste vsaj svojo polovico mirno mogli uživati in uredite delitev parcele tudi v zemljiški knjigi, da ne bo po letih radi tega prepirov.

(Nadaljevanje.)